

Angyalosi Endre

Ez a fénykép Tatán készült, 1952-ben. Ez volt a terem, ahol dolgoztam a Gazdasági kabinetben. Egyszer csak eljött 1950 ősze, amikor már aktuális lett a bevonulásom. A NIKEX-nél, ahol akkoriban dolgoztam, négy embert kértek a HM-től [Honvédelmi Minisztérium], hogy mentsenek föl, vagy legalábbis halasztást kapjunk minimum egy évre a bevonulás alól. Azon kezdtem el spekulálni, hogy jó, jó, most fölmentenek, de mi lesz egy év múlva? Akkor egy év múlva fogok újból bevonulni? Egyelőre jártam az iskolába, miközben minden haverom, akikkel együtt voltam melósgyerek, mind bevonult, és fűzték az agyamat, hogy 'Gyere te is! Mit vacakolsz? Ott vagyunk a tiszti iskolán, ami hat hónapos. Ráadásul neked van előképzettséged, iskolád a külkerből, ami biztos előny. Akkor felavatnak tisztnek, és nem leszel kiskatona. Felavatnak, és akkor szerelsz le, amikor akarsz.' Elgondolkoztam? hoppá! Jelentkeztem, és bevonultam. Elvégeztem a tiszti iskolát. A végén nem alhadnagynak, nem hadnagynak, hanem főhadnagynak avattak. A Kilián Laktanyába jártam. Kevés gyakorlat volt, valami menetelés, kevés lövészet, ilyesmik. Olyan gyorsan ment ez is, hogy 1950 novemberében kezdtem, és már 1951. március-áprilisban avattak. Miután felavattak tisztnek, lehelyeztek Tatára, a Páncélos Tiszti Iskolába, ahol tanszékvezető-helyettes lettem a társadalomtudományi tanszéken. Közben az alapszakom maradt a politikai gazdaságtan, és így politikai gazdaságtant tanítottam elsősorban. Később leköltöztünk Tatára, és ezután születtek a gyerekeink is: 1952-ben Péter és 1954-ben Tamás. A feleségem a tatai DISZ-nél volt titkár, majd később a tatai tanácsnál vállalt állást, ahol személyzetis volt. 1955-ben jöttünk fel Tatáról, és a

Katonai Politikai Akadémiára [Petőfi Sándor Katonai Politikai Akadémia] kerültem. Ez továbbképzés volt politikai gazdaságtan és hasonló tárgyakból. Mindennap hazajártam. Reggel bementem, este hazajöttem. Ott voltam az Akadémián, amikor a forradalom kitört, 1956-ban. Már előzőleg lehetett tudni az újságokból, a közhangulatból, hogy fölrótták a pártnak a sok elkövetett hibát, a terrorista cselekményeket, pereket. Mi is kivonultunk tüntetni a Bem térre még huszonharmadikán, napközben, de azt nem gondoltuk, hogy ebből forradalmat kell csinálni, csak bizonyos dolgokon változtatni kellene. Hazajöttem. Este lementünk sétálni. Igen, október huszonharmadikán este, a feleségem és én. Amikor elérkeztünk a Bajcsy-Zsilinszky út sarkára, egy nagy tömeg jött velünk szemben. Kiáltoztak, hogy 'megyünk a Rádióhoz'. Akkor valaki a tömegből, illetve többen is kiváltak, és a Sztálin útjelző táblákat szedték le a falakról. Mi meg csak néztük a dolgokat. Egyszer csak a hátunk mögül lövések dördültek el, de nem láttuk, hogy ki lő. Biztos az Erzsébet térenél [akkor: Engels tér] megtámadták a kapitányságot -- gondoltuk. Itt volt akkor az Országos és a Budapesti Főkapitányság is. Ekkor gyorsan hazamentünk. A honvédségnél van egy fontos elv. Ha úgynevezett rendkívüli esemény van az utcákon, akkor be kell vonulni az alakulathoz. Akárhol vagy, indulni kell, és kész. Ha vidéken lettem volna, akkor is el kellett volna indulni vissza, Pestre, és be az alakulathoz. Természetesen bementem az Akadémiára. Mi mindnyájan benn voltunk, de sehova sem mentünk. Az ottani parancsnok kijelölt nyolc embert, ami azt jelentette, hogy az Akadémia minden oldalára két-két ember jutott. Föl voltunk fegyverkezve, de nem csináltunk semmit, és nem is gondoltuk, hogy közbe kellene avatkoznunk valamibe. Mi nem lőttünk senkire se, és ránk se lőttek. Egyszer tesztelték a felkelők az Akadémiát. Jött egy páncélozott autó, amire rá volt írva, hogy felkelők. Arra voltak kíváncsiak, hogy az Akadémia tisztjei kihez álltak. Ha lővünk rájuk, mert az van kiírva, hogy felkelők, akkor nem velük vagyunk. Ha nem lővünk rájuk, akkor ugyan nem biztos, hogy velük vagyunk, de mindenesetre jöhetnek tárgyalni. Nem lőttek rájuk, de amikor már mentek volna vissza, akkor az egyik fa mögül az egyik tiszt kézigránátot dobott a kocsi alá. Az rögtön föl is robbant, a bent ülők mind kiborultak a kocsiból. Senki nem halt meg, sebesült sem volt, egyszerűen csak kiborultak a kocsiból. És akkor azok, akik akkor kint voltak tisztek, elkapták ezeket. Nem bántották őket, csak behozták kihallgatásra. Innen tudom -- bár én a kihallgatáson nem voltam ott --, hogy semmit nem akartak, csak azért jöttek, mert azt akarták tudni, hogy az Akadémia hol áll? El is engedték ezeket. Az Akadémia semelyik oldalon sem állt. Mi ott csendben voltunk folyamatosan, semmit sem csináltunk. Egy hétig haza sem jöttem. Egy hét elteltével az Akadémián egyszer csak azt mondták: 'Menjete haza, és jelentkezsetek a kerületi Kiegészítő Parancsnokságon!' Hazajöttem, és elkezdtem gondolkodni. Itt, az ötödik kerületben nem ismerek senkit. Fogalmam sincs az itteniekről. Én hatodik kerületinek éreztem magam, tehát elmentem a hatodik kerületi Kiegészítő Parancsnokságra. Ott valahogy káosz volt. Amikor mondtuk, hogy az Akadémiáról jöttünk, a Politikai Akadémiáról, nem tartottak ránk igényt. Hazajöttünk, és kész. Attól kezdve itthon voltam. Én már nem mentem vissza az Akadémiára. Később, amikor a szovjetek fegyveresen leverték a forradalmat, a rádión keresztül jött a felhívás, hogy akik az Akadémián tisztek, azok jelentkezzenek a munkahelyükön. Akkor én visszamentem az Akadémiára. Óriási nagygyűlés volt, hiszen rengetegen tanultak ott, legalább hatszázan vagy nyolcszázan. Akkor a HM-ből, aki kijött, eligazítást tartott, és mondhatom, hogy nem pocskondiázta a forradalmat vagy a forradalmárokat. Teljesen nyugodt volt. Arról beszélt, hogy a katonaság elképzelése szerint milyen lesz. Továbbá azt mondta, hogy aki akar, az most minden indoklás nélkül leszerelhet, mert nem lesz, csak egy kis hadsereg. Nálam az volt a döntő elhatározás lényege, hogy én nem akarok újból vidékre kerülni. Végre itt vagyok Pesten, s épphogy csak fölkerültem Tatárról. Igaz, hogy a lakásunk csak társbérlet volt, de a társbérletnek a nagyobbik része a mienk. Tőlünk is függ, hogy a társbérllővel hogy és mint jövünk ki. Ebből a meggondolásból

úgy határoztam, hogy leszerelek. Nem egy katona típusú ember vagyok. Tanultam, és tanítottam, tehát olyan mindegy, hogy ezt most katonaruhában teszem vagy nem. Nem volt semmi probléma, odamentem, és leszereltem. Kihúzták a nevem a listáról. Akkor már százados voltam, mert közben még előléptettek. Külföldre való elmenésre nem gondoltunk.